

**Erasmi a Chokier Tractatus absolutissimus de
iurisdictione ordinarii in exemptos, deque illorum
exemptione ab ordinaria iurisdictione**

Mvltis Pontificvm Decretis, Et SS. Congregationis ... Cardinalium
Declarationibus illustratus ; omnibus in iudicio Civili & foro Ecclesiastico
versantibus perquam utilis ac necessarius ; in duos tomos ab ipso Auctore
distinctus

Chokier, Érasme de
Coloniae Agrippinae, 1684

2. Qualiter dividatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61886](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61886)

QVÆSTIO II.
Qualiter dividantur exemptiones.
SUMMARIUM.

1. Exemptiones, alia reales, alia personales. 2. 3. 5.	15. Communiter tantum corporalis.
4. Differentia inter utraq;.	16. Exemptiones alia perpetua, alia tempo- rales.
6. In dubio censenda exemptio realis.	17. Alia limitata, alia illimitata seu inde- terminata.
7. Exemptiones sunt stricti juris.	18. Limes qualiter consideretur.
8. Indicanda reales, etiamsi sint plena & ample.	19. Qualitas exemptionis pendet ex tenore privilegii.
9. Insufficiendus privilegij tenor.	20. Principua divisio est in reales, & perso- nales.
10. Consideranda privilegia ex mente prin- cipis.	21. Exemptio alia est cui renunciare non li- cet, alia cui licet.
11. Exemptiones alia generales, alia spe- ciales.	22. Alia immediata pura, absoluta, alia è contra.
12. Reales sunt perpetua.	23. Prima propria est, cetera impropria.
13. Exemptio singulariter personalis.	
14. Singulariter, & communiter corporalis.	

Exemptionum aptissima divisio fit in duas species, Reales & Personales. *Abbas cap. tuarum, nu. 8 de Privileg. DD. cap. volentes de privileg. in 6. Ang. in summa verb. exemptio in pr. & Fumus eod. tit. in primo cap. fr. 16. qu. 1.*

Reales sunt quæ ratione rerum seu locorum personis competunt. *tex. d. cap. volentes ubi DD. cap. cum capella, eod. in decretal. ubi DD.*

Personales vero quæ contemplatione personarum concessæ, personas ubicunque comitantur atque afficiunt. *cap. privilegium personale ubi D. yn. & DD. de Reg. Ind. n. 6 Francus cap. 1. §. in eos autem num. 2. de Privileg. in 6. l. si non specialis C. de testament. ubi DD. Collellarius cap. cum & plantare num. 7. & seq. de privileg. Ang. de verb. exemptio num. 8. Alber. & Barib. l. Beneficium ff. de const. princip.*

Has inter utraq; solemnitas est differentia, quod exemptio realis non extendatur ad alias res, nec ad delicta vel contractus extra loca seu rem exemptam gestos, sed eatentis exempti omnimodo ordinario subijciuntur. *tex. d. cap. volentes ubi omnes, & d. cap. Cum capella, dixi late lib. 2. cap. 45. num. 1. & multis seqq.*

At vero personalis, personæ osibus adhærens, eandem ubicunque comitatur & eximit. *dixi sup. n. 3. quibus addo Felin. cap. sui nu. 16. vers. & vide omnino. Abbas ibidem nu. 11. vers. quoddam est privilegium de foro compet. Dixi infra lib. 2. cap. 45. n. 6. & seqq.*

Ejusmodi enim privilegium sequitur personam in solidum, diciturque individuum, & pro parte valere, pro parte convelli non potest. *Amo Conf. 239. nu. 4. lib. 2. ad exemplum sententiæ unicum caput continentæ, inquit Peckius cap. privilegium num. 5. vers. ampl. 2. de Reg. juris in 6.*

- 6 Præterea illud apud omnes receptum est, quod in dubio exemptio præsumi potius debeat realis, quam personalis. *Navar. Conf. 4. de privileg. Menoch l. 3. præsumpt. 103. Franc. d. cap. privilegium. nu. 4. l. forma §. quanquam ubi scribentes. ff. Censibus. Ioannes le Civier tract. de iure primogenit. qu. 1. tertii libri. nu. 3.*
- 7 Tum quod exemptiones sint strictissimi iuris, Ideoque restringendæ. *Franc. cap. volentes in pr. n. 2. de privileg. in 6. in cap. ne aliqui. in cap. per exemptionem num. 5. Eod. tit. l. 1. ff. de cons. d. xi. late inf. cap. 4. & ad litteram intelligendæ. Cavalcanus de cis. 31. n. 18. & seq. par. 1. Tum quod ita præsumendo minus præjudicatur Ordinarie potestati, quæ est perquam favorabilis, minusque dilcedatur à jure communi. Menoch. de præsumpt. l. 2. præf. 16. n. 12. 21. & seq. l. si unus §. pæctus ne peteret ubi DD.*
- 8 ff. de part. Idque quantumvis plena & ampla exemptio concessa sit: nisi, ut censet Francus, specificè derogatum sit Innocentianæ constitutioni capituli volentes, de privilegiis in sexto DD. cap. volentes ubi Franc. n. 1. §. 2. quæ dijudicatio, ut arbitror, pendet ex maturâ inspectione privilegii, cujus mens tenorve, ut scripsit Leo Papa Episcopo Ambianensi, ad amissim spectandus est. cap. porro cap. recepimus, cap. cum plantare cum glossis de privileg. Clement. 1. de probat. Franc. d. cap. privilegium n. 4. Anania & Abb. cap. ad abolendam de hæreticis.
- 10 Privilegia enim semper consideranda sunt ex mente concedentis. *Rom. conf. 29. nu. 1. etiam si verba sensu improprio sumi atque contorqueri deberent. l. scire oportet §. sufficit ff. de excusat. tutor. l. credendum. ff. qui petant tutores. Roma. conf. 180. n. 10. late Franc. c. 1. §. ex parte n. 2. Cum addit de concess. præbend. in 6. Unde ortæ apud plerisque hæc inspectiones, an privilegium, ne clerici alicujus ecclesiæ excommunicari ab Ordinario possint, sit reale, vel personale? Rosellus tract. de Indulgentiis nu. 284. ubi dicit esse reale. Item quid si in privilegio exemptionis exprimat nomen prælati, non dignitas, cujus tamen tenor respiciat ecclesiam? ac è contra si exprimat nomen prælati, non tamen ejus nomen, tenor vero respiciat ejus personam? qua de re videatur Ioannes Andree in cap. privileg. ubi Franc. n. 4. de Reg. juris in 6. Abb. c. quoniam nu. 8. & 16. de offic. deleg. late Menoch. præsumpt. 13. per tot. lib. 3.*
- 11 Dividi quoque aliter, & plurifariam subdividi solent exemptiones: nempe in generales, & speciales. Generales sunt, cum conceduntur pluribus personis, vel ratione plurium personarum, aut rerum: seu quando generalitate sua complectuntur multos articulos. cap. cum & plantare de privileg. ca. veniens, cap. auditus de prescript. c. ex tua de filiis presbit. Speciales vero, quando uni loco vel uni personæ unus exemptionis articulus conceditur. *Hestrensis in summa de rescript. §. quod continet jus commune &*

mine, & §. quod gratia specialis. Utraque species subdividitur in Reales, singulariter communiter Personales, & communiter tantum Corporales.

De Realibus dixi satis supra num. 4. quibus tantum addo ejusmodi exemptionem 12 esse perpetuam, quia rei adhæret. ideoque semper durat, nisi res perimatur vel destruat. l. cum res §. fin. ff. de leg. 1. cap. cum accessissent de constitu. c. 1. 2. & 3. 25. quest. 2. dixi late infra lib. 3. cap. 19. & seqq. aut pro parte revocetur seu eidem detrahatur persequens privilegium, quo ad partem tamen tantum revocatam, ca. duo de offic. Ordin. dixi infra lib. 2. cap. 18. vel in totum revocetur. capitulos 25. quest. 2. dixi late lib. 3. per tot.

Singulariter personalis exemptio est, quæ alicui vel aliquibus personis propriis 13 expressis nominibus personaliter conceditur. dixi sup. num. 3. & seqq. ea personam cui concessa est non egreditur, etiam si fuisset concessa prætextu dignitatis. arg. cap. ad hoc de usu pallii, cap. bona 2. §. sui de postulat. pralar. tale enim privilegium singulariter personale ad successorem non transfertur, nisi specialiter ita concedatur, sed cum persona ipsa intermoritur, cap. 1. ubi lite pend. cap. petitis 7. qu. 1. cap. constitutus de concess. prebende §. sed & quod principi vers. Plane ex his quædam ubi DD. Insti. de lre scriptio & non scriptio l. privilegia ff. de Reg. Juris, Nisi inquam specialiter dispositum aliter reperiat. cap. quoniam §. per. & fin. de offic. deleg. & d. cap. 1. Communiter personale privilegium est, quod communiter certis personis certis ex causis, & incertis articulis conceditur propriis nominibus non expressis, exemplum poni potest in privilegio minorum, absentium causa reip. in S. c. Veilleiano, Macedoniano, quod non est proprie hujus instituti. Singulariter autem & communiter corporale est, quod ali- 14 cui universitati, corpori vel collegio sic conceditur, quod quilibet singularis de universitate potest de tali privilegio singulariter se juvare, arg. cap. contingit de sententia excom. cap. si diligenti de foro compet. & dixi affatim infra eod. lib. cap. 23.

Communiter vero corporale tantum est, quod competit quidem collegio vel uni- 15 versitati, non autem singulis in particulari. arg. cap. quia manumittitur 12. quest. 2. l. sed si hac §. qui manumittitur ff. de in lre vocando, & dixi infra d. c. 23. quale privilegium perit cum ipso Collegio, ut notat Hostiensis in summa de Privilegiis §. quot sine sub. vers. ergo corporalia, & nos late infra lib. 3. cap. 19. & 21.

Ad hæc dividuntur iterum exemptiones in Temporales & Perpetuas. Illæ ad tem- 16 pus durant, & cum persona deficiunt; hæ vero ad successores transeunt: quæ tamen divisio magis concernit exemptiones civiles quam has canonicas, de quibus est sermo; arg. l. neque Dorotheum C. de decurionib. lib. 10. l. privilegia ff. de Reg. Juris.

Postremo exemptiones aliæ sunt Limitata, aliæ Indeterminata seu illimitata Limi- 17 tate nullas habent vires extra suos limites, ut supra notavimus, num. 2. & 4. arg. d. cap. volentes & cap. 1. ut lite pendente cap. 1. de usu pallii cap. mandata de presump. l. fin. ff. de Iurisd. om. Jud.

18. Limes autem consideratur ex quatuor circumstantiis, ex persona, causa, loco sive re, & ex tempore *cap. 1. & 2. dist. 29.*
Inde terminata autem semper & ubique locum habent, quales merito supra notavimus esse personales num. 3. & 5.
19. Paucis, quæ species exemptionum concessa sit, non aliter dijudicari potest quam ex tenore privilegii ad quem tanquam ad scopum in hoc iudicio collimandum est, *cap. porro de privileg. cap. fin. de usu pallii arg. l. de huss. de transact. cap. cum iure de offic. deleg. l. unica C. de mandat. princip.*
20. Et quidem divisiones hæc accidentales sunt, excepta prima divisione, in reales, & personales, quæ penitus rem atque substantiam exemptionum concernit.
21. Rursus exemptio alia est, cui renunciare non licet, ut est ea quam Papa concessit *cap. cum tempore de arbitris cap. si de terra de Privilegiis.*
 Alia cui renunciare licet, qualis est ea, quam Ordinarius concessit certis in casibus, quos infra capite sequenti exprimemus. *Io. Andr. cap. scienti de Reg. Jur. in 6. Fel. cap. P. & G. Col. 3. de offic. deleg.*
22. Postremo alia est *Pura & Absoluta*, ut est quæ ab omnibus eximit subijctiq; immediate sanctæ Sedis; alia verò *non pura & absoluta sed mediata*, exemplum in Abbacia Clarmonensi Ordinis Cisterciensis, quæ subijctur Abbatiæ Clarevallensi, utraque enim exempta est, sed diversimode: una enim immediate, altera mediate *glo. sing. Clem. attendentes de statu Monach. Card. Clem. 1. quest. 4. de suppl. neglig. pralat. à legat.*
2^a text. Clem. 1. de Rescript. Prima divisionis species propria est, ceteræ improprie, teste Peckio cap. privileg. num. 4. ad verb. personale de Reg. Juris in 6.

Q V Æ S T I O III.

Quis possit eximere.

S U M M A R I U M.

1. Princeps concedit exemptiones civiles.	7. item patiendo prescriptionem aut sententiam.
2. An Episcopus eximere possit.	8. Et in omnibus aliis casibus exceptis prenotatis.
3. Regulariter non potest.	9. Prælatus nõ appellado præjudicat Ecclesiæ.
4. A visitatione, procuratione, correctione eximere non potest, neq; à Cathedralico iure reverentie, Charitativo subsidio.	10. An Archiepiscopus possit eximere.
5. Eximere tamen potest initio foundationis Ecclesiæ. Repudiatio futuri juris non est alienatio.	11. An Patriarcha.
6. Eximere potest per modum Vicaria perpetua.	12. An legatus à latere.
	13. Exemptio est de reservatis Papa. Legatus nihil potest juri contrarium.
	14. An Pontifex.